

Tillit till rättsväsendet - en kapitalfråga?

En kvantitativ studie om socioekonomiska faktorerens påverkan på tillit till rättsväsendet.

Av: Agnes Edbom och Emelie Gustafsson

Handledare: Love Bohman
Södertörns högskola | Institutionen för samhällsvetenskaper
Kandidatuppsats 15 hp
Sociologi C | Höstterminen 2021
Programmet för Personalvetenskap

Sammanfattning

Syfte: Denna studie ämnar undersöka i vilken utsträckning, tillgång till olika socioekonomiska faktorer förklarar skillnader i grad av tillit till rättsväsendet. De socioekonomiska faktorer som åsyftas är årlig förvärvsinkomst, utbildningsgrad, ägande av bostad och aktiv sysselsättning samt kön och ålder. Vidare kommer det undersökas vilka variabler som är viktiga för förtroendeskillnader. De frågeställningar som kommer besvaras är:

Hur ser en eventuell samvariation ut mellan tillit till rättsväsendet och socioekonomiska faktorer?

Vilken påverkan har faktorerna och vilka är viktiga variabler som påverkar förtroende för rättsväsendet?

Metod: För att besvara frågeställningarna har en kvantitativ metod använts. Datamaterialet som undersökts är Brottsförebyggande rådets trygghetsundersökning från 2018. För att besvara frågeställningarna har en multipel regressionsanalys gjorts för att synliggöra samvarians mellan socioekonomiska faktorer och tillit till rättsväsendet. Studien tar avstamp i teorin om tillit författad av Rothstein (2003) samt kapitalteorin författad av Bourdieu (1986). **Resultat:** Resultatet för studien visar att det finns samvariation mellan socioekonomiska faktorer och tillit till rättsväsendet. Viktiga variabler som påverkar tillit till rättsväsendet är eftergymnasial utbildningsnivå och kön, där kvinnor har högre tillit samt personer med en avslutad eftergymnasial utbildningsnivå. Dessa samband är båda relativt starka positiva som är av statistisk signifikans och således kan generaliseras mot populationen.

Nyckelord: socioekonomiska faktorer, tillit, rättsväsende, regressionsanalys, utbildning, kön.

Abstract

Aim: This study aims to examine the extent to which access to different socio-economic factors explains differences in the degree of trust in the judiciary system, and which factors are of importance for the differences in trust. The socio-economic factors referred to are annual earned income, degree of education, ownership of condominiums, active employment, gender, and age.

The questions that will be answered are:

What does a covariation between trust in the judiciary system and socio-economic factors look like?

What impact do the socio-economic factors have, and which are the important variables that affect trust in the judiciary system?

Method: A quantitative method has been used. The data material examined is the Crime Prevention Council's security survey from 2018. To answer the questions at issue, a multiple regression analysis has been made to visualize the covariance between socio-economic factors and trust in the judiciary system. Theories used are the theory of trust (Rothstein, 2003) and the theory about forms of capital (Bourdieu, 1986). **Results:** The result found is that the socioeconomic factors examined in this study have a covariance towards trust. Important variables that affect trust in the judiciary are post-secondary education and gender, where women and people with a completed post-secondary education have higher trust. These relationships are both relatively strong positives that are of statistical significance and thus can be generalized to the population.

Keywords: socio-economic factors, trust, judiciary system, regression analysis, education, gender.

Populärvetenskaplig sammanfattning

Syftet med denna studie är att söka svar på i vilken utsträckning socioekonomiska faktorer samvarierar med tillit till rättsväsendet. Vidare undersöks vilka socioekonomiska faktorer som är viktiga för påverkan av den upplevda tilliten. Studien bygger på data från brottsförebyggande rådets trygghetsundersökning från 2018. För att analysera datamaterialet används en tillitsteori samt en klassteori. Resultatet av studien med förankring i teorin visar att det finns samvariation mellan socioekonomiska faktorer och tillit till rättsväsendet. Eftergymnasial utbildningsnivå och tillit till rättsväsendet har ett starkt samband, där en avslutad eftergymnasial utbildningsnivå verkar sammanfalla med högre tillit till rättsväsendet. Det upptäcktes samband mellan fler socioekonomiska faktorer och tillit till rättsväsendet såsom ägande av bostad, aktiv sysselsättning och årlig förvärvsinkomst. Dock var sambandet med årlig förvärvsinkomst negativt samt icke-signifikant tills kontrollvariabeln kön lades till vilket hade varit intressant att undersöka närmare i framtida studier.

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Bakgrund.....	1
1.2 Syfte och frågeställning.....	1
1.3 Hypoteser.....	2
1.4 Disposition	2
2. Tidigare forskning - en överblick	4
3. Teoretisk Bakgrund	7
3.1 Bourdieus teori om kapital och habitus	7
3.2 Rothsteins teori om social tillit och socialt kapital.....	8
3.3 Begreppsförklaringar	9
4. Metod	9
4.1 Ansats	9
4.2 Datamaterial och Urval	10
4.3 Modeller	10
4.4 Variabelbeskrivning/ Operationaliseringar	11
4.4.1 Förtroendeindex	11
4.4.2 Utbildningsgrad.....	12
4.4.3 Årlig förvärvsinkomst	12
4.4.4 Sysselsättning.....	13
4.4.5 Ägande av bostadsrätt	13
4.4.6 Kön	13
4.4.7 Ålder	14
4.4.8 Beskrivande Statistik.....	15
4.5 Regressionsdiagnostik.....	15
4.5.1 Outliers och Extremvärden	16
4.5.2 Heteroskedasticitet.....	16
4.5.3 Multikollinearitet	16
4.6 Forskningsetiska överväganden.....	17
5. Resultat och analys	18
5.1 Parvisa korrelationer, Pearson's R	19
5.2 Multipla regressionsanalyser	21
5.2.1 Modell 1	21
5.2.2 Modell 2	21
5.2.3 Modell 3	22
5.3 Analys	23
5.3.1 Ekonomiskt kapital	23
5.3.2 Kulturellt kapital	23
5.3.3 Socialt kapital	25
6. Diskussion	27
7. Referenslista:	30

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Polis, domstol, åklagare och kriminalvård är de institutioner som utgör det svenska rättsväsendet. Dessa institutioner ser till att lagar som samhället satt upp efterföljs och vidmakthålls (Regeringskansliet, u.å.). Däremot kan tilliten till denna institution variera mellan medborgare. Förtroende för rättsväsendet bland medborgarna är viktigt för att våga anmäla och rapportera brott för att vidare bibehålla lag och rätt i samhället. Tidigare forskning har etablerat att Sverige är ett högtillitsland, där det råder hög social tillit (Andreasson 2017, Norén Bretzer 2018, Rothstein 2003). Men vad är det som skapar social tillit? Många tidigare studier menar att det kan handla om de interaktioner och erfarenheter med institutioner. Kan det dock vara så att det finns andra sociala faktorer som påverkar tilliten till rättsväsendet? Det är sociologiskt intressant att undersöka vilka socioekonomiska faktorer som samvarierar med förtroende för rättsväsendet för att se om det finns andra faktorer som påverkar tilliten. Detta är relevant ur ett sociologiskt perspektiv då mycket tidigare forskning studerar social tillit på ett övergripande plan vilket även kan inkludera tillit till andra människor och även tillit till främst polisen (Rothstein 2003, Hudson, 2006). I denna studie kommer vi att studera flera instanser inom rättsväsendet än bara polisen, då vi vill få en övergripande inblick i förtroendet till rättsliga institutioner i sin helhet och kommer således även inkludera förtroende för domstol, åklagare samt kriminalvården. Då förtroende för domstol, åklagare och kriminalvård är ett område som inte är lika brett studerat som den sociala tilliten, fyller denna studie en forskningslucka. Detta är av intresse då rättsväsendet är den del av samhällsfunktioner vars uppgift är att upprätthålla lagar i samhället mellan individer och organisationer. Det är även av intresse då alla medborgare oberoende av socioekonomiska faktorer ska leva efter dessa övergripande lagar som rättsväsendet ska upprätthålla.

1.2 Syfte och frågeställning

Syftet med denna uppsats är att ta reda på vilken inverkan socioekonomiska faktorer har på tillit till rättsliga institutioner och i vilken grad detta samvarierar. Detta är relevant ur ett sociologiskt perspektiv då rättsväsendet, domstolar, åklagare, polisen samt kriminalvården är några av grundpelarna i dagens samhälle och det är därför av vikt att ta reda på om demografiska skillnader mellan människor påverkar förtroendet för dessa instanser. Vidare är detta intressant då flera tidigare studier etablerat att Sverige är ett så kallat högtillitsland, där den sociala tilliten

är hög och vi är därför intresserade av att ta reda på hur tilliten skiljer sig mellan personer med olika tillgång till socioekonomiska faktorer. För att ta reda på detta kommer vi att besvara följande frågeställningar:

- Hur ser en eventuell samvariation ut mellan tillit till rättsväsendet och socioekonomiska faktorer?
- Vilken påverkan har faktorerna och vilka är viktiga variabler som påverkar förtroende för rättsväsendet?

1.3 Hypoteser

Med utgångspunkt i tidigare forskning för tillit och socioekonomiska faktorer är förväntningen på studiens resultat att tillgång till sociala, ekonomiska och kulturella kapital kommer att samverka positivt med tilliten till rättsväsendet. De variabler som används i denna studie är mått på olika kapitalformer, där hög förvärvsinkomst och ägande av bostad är mått på ekonomiskt kapital. Utbildningsgrad är mått på kulturellt kapital och aktiv sysselsättning är mått på socialt kapital. En person med hög förvärvsinkomst, hög utbildningsgrad, en aktiv sysselsättning samt äger en bostad kommer att ha en högre tillit till rättsväsendet än en person med låg förvärvsinkomst, låg utbildningsgrad, inte har en aktiv sysselsättning och inte äger en bostad.

Hypotes 1: Högre förvärvsinkomst sammanfaller med högre grad av förtroende för rättsväsendet.

Hypotes 2: Högre utbildningsgrad sammanfaller med högre grad av förtroende för rättsväsendet.

Hypotes 3: Aktiv sysselsättning sammanfaller med en högre grad av förtroende för rättsväsendet.

Hypotes 4: Ägande av bostad sammanfaller med en högre grad av förtroende för rättsväsendet.

1.4 Disposition

I *kapitel ett* redogörs för studiens syfte och frågeställningar, i detta kapitel presenteras även de ställda hypoteser. I *kapitel två* presenteras en överblick av relevant tidigare forskning inom ramen för studien. Vidare redogörs för teoretiska utgångspunkter som är relevanta verktyg för studiens analys i *kapitel 3*, vilka är Bourdieus teori om kapitalformer och Rothsteins teori om

social tillit och socialt kapital. *Kapitel 4* innehåller en redogörelse för studiens metod, datamaterial, modellval, variabelbeskrivning, regressionsdiagnostik samt forskningsetiska överväganden. I *kapitel 5* presenteras studiens resultat med en korrelationsmatris samt multipla regressionsmodeller. I detta kapitel presenteras även en analys av resultaten med utgångspunkt i teorin. I *kapitel 6* redovisas en slutlig diskussion om resultatet samt förslag till vidare studier.

2. Tidigare forskning - en överblick

I detta kapitel kommer det att redogöras för tidigare forskning. Forskningsfältet för social tillit är ett fylligt fält som studerats under en lång tid med många olika infallsvinklar på vad som samverkar med tillit. Efter att ha genomsökt fältet har vi kommit fram till att en stor del av forskningen har liknande resultat för olika forskningsområden, nedan följer en redogörelse av relevant tidigare forskning inom ramarna för denna studie. Studierna presenteras utifrån deras resultat samt om de har likheter med andra studier som gjort.

Hudson (2006:51-57) analyserar institutioners inverkan på lycka genom deras förmedlande effekt på individuell självkänsla. Studien är baserad på empiri från Eurobarometern där 15 länder ingått inom EU. När det gäller förtroende presenteras bevis för att intuitionens handlande kan förändra tilliten en individ har, men även de personliga förändringarna som sker i individens liv och kontakten de då har med myndigheter, vilket tyder på att förtroende inte är inlärt i tidig ålder. Som ett resultat av detta tenderar arbetslösa att ha mindre förtroende inte bara för de viktigaste ekonomiska institutionerna – regeringen och centralbankerna – utan även för andra statliga institutioner som polisen och rättsväsendet. Förtroendet visas också skilja sig systematiskt åt för utbildning och hushållsinkomst. Dessa två variabler kan komma att påverka samspelet mellan myndigheter, såsom polisen och andra statliga myndigheter, och folket. Där framgångsrika och utbildade kommer att ha en fördel och kunna bli mer respekterade. Ålder påverkar också organisationens förtroende. För FN, fackföreningar, stora företag, icke-statliga organisationer och EU, minskar först förtroendet och ökar sedan med beräknade vändpunkter mellan och 56 års ålder. För de flesta andra organisationer ökar förtroendet dramatiskt med åldern. Mishler och Rose (2001) beskriver hur politisk och social tillit till stor del påverkas av hur väl institutionerna utför sitt tilltänkta arbete. Författarna menar att denna faktor är den bakgrundsvariabel som har störst påverkan på tilliten till institutioner, däremot utesluts inte andra variablers påverkan. Freitag (2003) studerar socialt kapital genom att mäta social tillit. Där resultatet är att de faktorer som har störst påverkan är inkomst och högsta utbildningsnivån. Detta menar författaren beror på att dessa faktorer gör individer mer öppensinnade vilket påverkar tilliten i en positiv riktning då den ökar.

Norén Bretzer (2018) studerar förändringar inom den sociala tilliten i Sverige mellan år 1996–2016. Inledningsvis beskrivs att en förutsättning för att medborgare ska lita på varandra är välfungerande samhällsliga institutioner (ibid:252). Författaren beskriver att sedan tillit började mätas i Sverige år 1996 har resultaten varit höga och Sverige har varit en av de länder där den

sociala tilliten är som högst (ibid). Även Andreasson (2017) beskriver att den sociala tilliten är rankad högst i världen i de nordiska länderna, och att denna historiskt skapats genom samverkande samhällsprocesser, där vissa framträdande aspekter varit låg statlig korruption samt en stat som aktivt arbetar för att det inte ska uppstå samhällseliga underklasser. Vidare beskrivet är de nordiska ländernas samhällsmodeller uppbyggda på hög social tillit och kan således drabbas hårt om den sociala tilliten skulle komma att sjunka drastiskt (ibid). Andreasson (2017) menar att faktorer som skapar heterogenitet i samhället såsom ökade ekonomiska klyftor kan påverka den sociala tilliten i en negativ riktning. Däremot presenteras vissa statliga förhållningssätt som påvisats stärka den sociala tilliten vilka är att skapa en högre generell utbildningsnivå hos befolkningen, motverkandet av arbetslöshet, att skapa ett starkt socialt skyddsnät som inte frambringar underklasser samt att främja föreningslivet (ibid). Norén Bretzer (2018:255–258) testar förändringar inom social tillit genom en multipel regressionsanalys som testar mot variablerna kön, ålder, utbildning, bostadsort, sysselsättning m.m. Signifikanta skillnader som observerats vad gäller tillit visas för variabeln ålder samt utbildningsnivå, där tilliten är högre bland äldre samt personer med högre utbildningsnivå (ibid). Resultatet av studien visar vidare att den svenska sociala tilliten inte har genomgått några drastiska förändringar vare sig neråt eller uppåt, men att den kan komma att förändras framåt (ibid:260-261). Både Norén Bretzer (2018) och Andreasson (2017) etablerar alltså att socioekonomiska faktorer samvarierar med den upplevda sociala tilliten.

Vidare undersöker och diskuterar Lindström (2018) sambandet mellan exponering för ekonomisk stress under barndomen och social samt generaliserad tillit i vuxen ålder. Som beskrivet är en del av den sociala tilliten kopplad till en persons sociala kapital vilket innefattar interaktioner mellan individer, grupper, organisationer och institutioner, där en kombination av tillit till institutioner och socialt deltagande samt sociala nätverk är en del av en persons sociala kapital (ibid:277). Eftersom social tillit är sammansvetsat med socialt kapital, kan en individs omgivning komma att påverka individens upplevda sociala tillit (ibid:279). Resultatet i denna studie visar på att upplevd ekonomisk stress under tonåren och låg socioekonomisk status har ett signifikant positivt samband där det vidare råder låg tillit bland tonåringar och bland vuxna, vilket beskrivs höra ihop med ackumulation (ibid:284-285).

Med bakgrund av denna översikt kommer vi i denna studie att undersöka hur tilliten till en institution i Sverige ser ut, nämligen rättsväsendet. Vi ser en forskningslucka då det flertalet tidigare studier undersöker social tillit till flera institutioner samt social tillit genom

interaktioner. Vidare har vi hittat en del studier som menar att interaktionen, upplevelser och erfarenheter påverkar tilliten men som inte utesluter att andra faktorer också har en påverkan.

3. Teoretisk Bakgrund

Nedan kommer de teoretiska utgångspunkter som empirin kommer att analyseras mot att presenteras. Vi har valt att använda Rothsteins tillitsteori då denna ger oss en inblick i hur social tillit skapas och hur tilliten vidare skapar socialt kapital. Vi har valt Bourdieus kapitalteori då tillgång till de olika kapitalen är socioekonomiska faktorer vilket således kan hjälpa oss att få ett mått på de oberoende variabler som behandlas i uppsatsen. Vidare har dessa teorier valts då de sätter studien i relevant kontext och kan hjälpa oss att finna svar på studiens frågeställningar.

3.1 Bourdieus teori om kapital och habitus

Bourdieu (1986:45–54) menar att det finns fyra former av kapital, i denna studie kommer tre av dem att behandlas vilka är ekonomiskt kapital, socialt kapital samt kulturellt kapital. Dessa kapitalformer och tillgången eller bristen på tillgång till dem bidrar till bildning och reproduktion av en persons ekonomiska, kulturella och sociala status, det vill säga klassposition.

Vidare beskrivet innefattar det ekonomiska kapitalet finanser och ägandet över materiella tillgångar som individen kan tillhandahålla och spendera (ibid). Det kulturella kapitalet beskrivs innefatta utbildning och akademiska meriter, men även kunskapen att kunna föra sig inom olika typer av fält. Det kulturella kapitalet existerar enligt författaren i tre olika former, vilka är förkroppsligad, institutionaliserad och objektifierad form. Den förkroppsligade formen är ett ihållande tillstånd av en persons tankesätt och vis att föra sig på. Den institutionaliserade formen är utbildning och examina. Den objektifierade formen är kulturella ägodelar i form av objekt, t.ex. böcker. Det kulturella kapitalet kan även ackumuleras inom familjen, genom att lära sig av sin omgivning och arv (ibid). Socialt kapital beskrivs som kontakter, umgängen och relationer som genererar förtroende, stöd och andra utbyten som ökar individens status eller anseende i samhället. Tillgång till det sociala kapitalet innebär att vara medlem i olika sociala grupper och nätverk, där det finns värdefulla kontakter. I dessa relationer inryms ett utbyte av tjänster eller objekt, delaktighet i grupperingarna inom det sociala kapitalet är även relationer som präglas av tillit (ibid). Ekonomiskt kapital menar författaren är dominant och grundläggande för socialt kapital, men att socialt och kulturellt kapital kan omvandlas till ekonomiskt kapital (ibid). Vidare beskrivet kan kulturellt kapital i form av hög utbildningsnivå generera en hög inkomst som i sin tur kan ge en individ möjlighet att anskaffa materiella

tillgångar, alltså ekonomiskt kapital. Ett högt ekonomiskt kapital genererar makt över varor och tjänster. Vidare kan detta leda till en ökad tillgång till maktpositioner i samhället som genererar högre åtkomst inom andra fält och till andra kapitalformer (ibid). Sammantaget menar författaren att desto mer tillgång till de olika kapitalformerna en person har desto högre anseende har denne på ett samhällsmässigt plan, däremot kan tillgång till olika kapital ha olika betydelse inom olika fält (ibid).

Olika personer kan ha olika makt och anseende inom olika fält. Med fält menas en typ av socialt rum eller plats, som har ett eget regelverk för de som befinner sig inom det eller som krävs för att passa in i det (ibid). I ett fält gäller gruppen som verkar inom dess kollektiva uppfattning av verkligheten samt dess kollektiva normer, för att få tillgång till fältet bör en person efterleva dessa normer och egenskaper som värderas. Bryter en person mot fältets regler eller inte uppfyller de krav som finns får denna inte tillgång till fältet. Det vis som människor för sig, tänker och handlar på kallas för habitus, och är påverkat och format av de sociala villkor en person lever under genom vanor och invanda handlingsmönster (ibid). Habitus är en social kognitiv förmåga, som skiljer sig mellan människor och påverkas av de normer och regler som finns inom fältet där de ofta befinner sig.

3.2 Rothsteins teori om social tillit och socialt kapital

Rothstein (2003:77, 174) menar att social tillit är en av de stora delarna som skapar socialt kapital, och att låg social tillit korrelerar med hög korruption, obeständig demokrati, och ekonomisk ojämlikhet. De institutioner som finns för att administrera politiken menar författaren har en central del i att bygga social tillit för en individ och ett samhälle, såsom rättsväsendet, skola och sjukvård. Dessa har en stor påverkan menar författaren då det är dessa institutioner som individer i samhället i högre utsträckning kommer i kontakt med snarare än det politiska systemet (ibid). Därför menar Rothstein att kontakten med dessa institutioner kommer att verka positivt eller negativt för den sociala tilliten och i sin tur det sociala kapitalet.

Vidare menar Rothstein (2003:184) att offentliga institutioners funktion skapar socialt kapital genom tillit. Inte bara genom deras beslut men också genom den upplevda processen och hanteringen av ett ärende, samt att alla behandlas lika vilket är avgörande för den kausala faktorn mellan dem. Socialt kapital byggs och upprätthålls i första hand av institutioner, om de genomför politiska beslut på ett positivt sätt kommer tilliten att skapas och upprätthållas. Däremot beskriver Rothstein (2002:296–298) att tillit på individnivå påverkas av ett antal

ytterligare faktorer såsom utbildning, deltagande i det offentliga livet, tolerans mot minoriteter och hälsa. Författaren menar att tillit är ett uttryck för möjligheten att kunna styra sitt liv och ha kontroll över det, samt tilltro för framtiden (ibid). Sverige och dess politiska institutioner arbetar ofta enligt och har under en längre tid varit en del av de generella välfärdsprogrammen. Detta innebär att individerna i samhället har möjlighet till lika behandling såsom att alla är lika inför lagen, att alla har rätt till en försvarsadvokat med mera. Rothstein har genomfört en rad empiriska studier där resultatet menar att om individerna är övertygade om att de kommer bli jämlikt behandlade av institutionen och dess företrädare, kommer den sociala tilliten att öka (ibid). I och med att Sverige arbetar med generella välfärdsprogram i högre utsträckning menar därför författaren att det är naturligt att Sverige har en högre tillit. Att social tillit och socialt kapital hänger ihop har tidigare testats i en del av vår tidigare forskning, exempelvis genom Freitag och Lindström.

3.3 Begreppsförklaringar

Tillit:

Tillit är ett begrepp som i vår studie representerar individens allmänna förtroende för rättsväsendet.

Rättsväsendet:

Rättsväsendet kommer i denna studie att representera kriminalvården, polisen, domstolar, samt åklagare och dess arbete.

Socioekonomiska faktorer:

I denna studie kommer begreppet socioekonomiska faktorer att representera egenskaper som utgörs av individens ekonomiska, kulturella och sociala kapital. Detta kommer exempelvis att innefatta förvärvsinkomst, utbildningsnivå, sysselsättning och ägande av bostad.

4. Metod

I följande kapitel redogörs för den metod som använts i denna studie. Vidare kommer även ansats, datamaterial och urval, modeller, regressionsdiagnostik samt forskningsetiska överväganden att redogöras för. Löpande i kapitlet kommer det att motiveras för de överväganden som gjorts gällande metod.

4.1 Ansats

För denna studie har vi valt en kvantitativ ansats, då vi vill studera förtroendet för rättsväsendet och de institutioner som inräknas i det på ett nationellt plan och kunna dra slutsatser för populationen i sin helhet. Detta hade inte varit möjligt med en kvalitativ ansats, då den kvalitativa ansatsen snarare används för att studera åsikter, tankar samt individuella upplevelser. Vidare är metoden deduktiv där vi utgår från ställda hypoteser och beskriver observerade samband i empirin genom teoretiska utgångspunkter och tidigare forskning.

4.2 Datamaterial och Urval

Datamaterialet som vi har valt att använda för denna studie kommer från Brottsförebyggande rådets nationella trygghetsundersökning. Denna undersökning genomförs en gång per år med ett underlag av ca 74 000 svar genom post och webbenkäter. Frågorna syftar till att undersöka utsatthet för brott, otrygghet och oro för brott, förtroende för rättsväsendet och erfarenheter av kontakter med rättsväsendet. Urvalet som gjorts i undersökningen bygger på ett stratifierat obundet slumpmässigt urval av individer i åldrarna 16–84 år, där 201 975 individer slumpmässigt valts ur Statistiska centralbyråns folkbokföringsregister. Därefter har 190 befolkningskikt definierats utifrån lokalpolisområden och åldersklasser. Dessa urvalspersoner har fått svara på en webbenkät alternativt en postenkät, där frågor om upplevelse, erfarenheter och inställningar till rättsväsendet brott och interaktioner ställdes. Med denna urvalsmetod har alla individer i populationen samma chans att bli valda. Efter enkätsvaren har dessa kompletterats med registerdata över exempelvis ålder, kön och utbildningsgrad. För närmare specifikation av variablerna, dess kodning och möjliga filter se variabelbeskrivning/operationaliseringar (Brottsförebyggande rådet, 2019:13-17). I och med det stora urval som datamaterialet innehåller samt att datainsamling har gjorts av en oberoende myndighet får studien en bra reliabilitet. Däremot skulle tiden kunna påverka reliabiliteten, dock i och med att en stor del av hela befolkningen är en del av populationen kommer det inte att påverka i stor utsträckning.

4.3 Modeller

Den modell vi har valt att använda för att få fram ett resultat och som på bästa vis kan påvisa vilka samband som går att observera är en multipel regression. En multipel regression har valts för att vi i denna kan testa flera oberoende variabler mot samma beroende variabel och observera variationen som de oberoende variablerna kan förklara i den beroende variabeln. Med

tanke på att vi ämnar ta reda på i vilken grad olika socioekonomiska faktorer samvarierar med förtroende för rättsväsendet, är detta den modell som på bästa vis kan hjälpa oss att besvara vår frågeställning. Det är även mest lämpligt då vi undersöker flera socioekonomiska faktorer än en och således har flera stycken oberoende variabler. De oberoende variabler vi har inkluderat i regressionsmodellen är: sysselsättning, ägande av bostad, utbildningsnivå, kön, förvärvsinkomst per år, och ålder. Den beroende variabeln vi använt i regressionsmodellen är ett förtroendeindex, alltså en sammanslagning av variablerna förtroende för polisen, förtroende för domstol, förtroende för åklagare, förtroende för rättsväsendet och förtroende för kriminalvården. Vidare har vi även valt att presentera parvisa samband genom en korrelationsmatris samt en tabell för beskrivande statistik för alla variabler.

4.4 Variabelbeskrivning/ Operationaliseringar

4.4.1 Förtroendeindex

Den beroende variabeln i vår analys är tillit till rättsväsendet. Denna variabel är kodad som ett index där vi slagit ihop variablerna förtroende för polisen, förtroende för domare, förtroende för kriminalvården, förtroende för rättsväsendet och förtroende för åklagare. Detta för att vi anser att alla dessa fem instanser är viktiga att kolla på när det kommer till rättsväsendet och för att få en bra överblick. Frågorna som ställts i enkäten för att mäta tillit är:

1. Hur stort eller litet förtroende har du för polisens sätt att bedriva sitt arbete?
2. Hur stort eller litet förtroende har du för domstolarnas sätt att bedriva sitt arbete?
3. Hur stort eller litet förtroende har du för åklagarnas sätt att bedriva sitt arbete?
4. Hur stort eller litet förtroende har du för kriminalvårdens sätt att bedriva sitt arbete?
5. Om du tänker dig rättsväsendet som en helhet. Hur stort eller litet förtroende har du för rättsväsendet?

Frågorna har en svarsskala från 1 till 6, där 1 motsvarar mycket stort, 2 motsvarar ganska stort, 3 motsvarar varken stort eller litet, 4 motsvarar ganska litet, 5 motsvarar mycket litet och 6 motsvarar ingen åsikt/ vet inte. De som har svarat ingen åsikt/ vet ej på frågor kring mängd förtroende till dessa instanser klassas som bortfall och därför har vi valt att utesluta dessa personers svar, för att få en mer rättvisande modell. Vidare har vi inverterat svarsskalan så att 1 motsvarar mycket litet och 5 motsvarar mycket stort och har således kodat om variabeln förtroendeindex, då den från början mätte misstro. Därefter har vi adderat alla svar som getts för att ge oss ett index, vilket har gett oss en skala på 0-20 för att få en kvotsskala med lika ekvidistans.

4.4.2 Utbildningsgrad

Vi har även kodat om variabeln utbildningsgrad till tre dikotoma variabler. Vi har valt att dela upp det på förgymnasial utbildningsnivå, gymnasial utbildningsnivå och eftergymnasial utbildningsnivå för att på så sätt kunna se skillnaderna mellan dessa grupper. Inom variabeln förgymnasial ingår individer som svarat förgymnasial utbildning kortare än 9 år och förgymnasial utbildning nio år som högsta avslutade utbildning. Inom variabeln gymnasial utbildning ingår individer som har en gymnasial utbildning på två eller tre år som högsta avslutade. Inom variabel eftergymnasial utbildning ingår individer som har studerat efter gymnasiet från kortare än tre år upp till forskarutbildning. Personer som faller in inom dessa kategorier har till stor del olika mängd av kapitalen och tillgång till olika mycket, exempelvis har de individer med eftergymnasial utbildningsnivå större tillgång till det kulturella kapitalet än en person med förgymnasial utbildningsnivå. De personer som inte svarat på frågan eller svarat uppgift saknas klassas som bortfall, därför har vi valt att utesluta dessa personer. Vid användandet av dessa variabler har förgymnasial utbildningsnivå varit referenskategori i förhållande till gymnasial och eftergymnasial utbildningsnivå. Varför vi valt att inkludera variabeln utbildningsgrad är för att den går att koppla direkt till teorin då utbildning är en del av det kulturella kapitalet, samt att utbildningsnivå kan ackumuleras till ekonomiskt kapital genom ökad inkomst. Anledningen till denna omkodning med endast tre grader är för att det ger oss en indikation på utbildningens påverkan, däremot kan detta komma att påverka studiens validitet då eftergymnasial utbildning kan ha många grader och ge tillgång till olika kapital.

4.4.3 Årlig förvärvsinkomst

För att få en bättre överblick i variabeln förvärvsinkomst per år, har vi kodat om variabeln. Från början mätte den förvärvsinkomst per år i kronor, vi har dividerat summan med 100 000, för att istället få fram förvärvsinkomst per år i hundratusentals kronor. Detta har vi gjort för att på ett enklare vis synliggöra sambandets storlek och riktning i regressionsmodellen. Vidare har vi under tiden vi tagit fram regressionsmodellen upptäckt vissa extremvärden vad gäller inkomst, där personer som tjänar mer än 2 000 000 kr/år höjer medelinkomsten så pass mycket att modellen bli snedfördelad. Alltså fick vi till en början problem med outliers och extremvärden, således har vi valt att utesluta de personer som tjänar 2 000 000 kr/år eller mer. Årlig förvärvsinkomst är även en socioekonomisk faktor som på ett tydligt vis påvisar en persons inkomst och disponibla resurser, vilket således ger ett mått på ekonomiskt kapital.

4.4.4 Sysselsättning

Variabeln för sysselsättning i form av arbete eller studier har vi kodat om till en dikotom variabel där alla som är studerande, anställda eller egenföretagare kodats om till 1. Medan de som är arbetssökande eller i arbetsmarknadspolitisk åtgärd, föräldraledig eller tjänstledig, långtidssjukskriven, har sjuk- eller aktivitetsersättning, pensionär eller är hemmafru eller hemmaman kodats om till 0. Detta har vi gjort för att se om och i vilken utsträckning en aktiv huvudsaklig sysselsättning samvarierar med förtroende till rättsväsendet. Alltså är de som ingår i kategorin 1 personer med aktiv sysselsättning och de som ingår i kategori 0 personer utan aktiv sysselsättning. Varför vi finner denna variabel intressant att kontrollera för är för att en huvudsaklig sysselsättning i form av arbete eller studier kan bidra till ett ökat ekonomiskt, socialt samt kulturellt kapital. Varför vi valt att ha personer som är tjänstlediga, föräldralediga samt pensionärer i gruppen utan aktiv sysselsättning är för att detta är något som kan påverka inkomsten i den bemärkelse att den inte är lika hög som när en person har en aktiv sysselsättning. Vi har även valt det för att möjligheten till att knyta och upprätthålla de sociala kontakter en person har genom sitt arbete minskar under dessa omständigheter. Aktiv sysselsättning är alltså ett mått på socialt samt ekonomiskt kapital. Denna operationalisering av socialt kapital kan komma att påverka studiens validitet då aktiv sysselsättning inte är det enda sättet att mäta socialt kapital.

4.4.5 Ägande av bostad

Variabeln för äger eller hyr bostad har kategorierna äger, hyr, bostadsrätt och annat. De som svarat annat klassas som bortfall och vi har vi därför valt att utesluta dessa svar. Vidare har vi kodat om denna variabel till en dikotom variabel, där de som äger eller har bostadsrätt är kodade som 1 medan de som hyr är kodade som 0. Varför vi valt variabeln ägande av bostad är för att detta är ett mått på ekonomiskt kapital, då det representerar ägande av materiella tillgångar vilket är en del av det ekonomiska kapitalet.

4.4.6 Kön

Vi har valt att koda om variabeln för kön till en dikotom variabel, där ursprungskodningen var 1 för man och 2 för kvinna. Vi har istället kodat denna som 1 för kvinna och 0 för man för att på ett enkelt sätt kunna urskilja hur tilliten skiljer sig mellan könen med män som referenskategori. I den data vi har utgått ifrån är variabeln kön inhämtad via registerinformation det vill säga personnummer från bokföringsregistret. Kön är således mätt som kön enligt personnummer, det vill säga tredje siffran i de fyra sista siffrorna i personnumret vilket är

anledningen bakom att endast man och kvinna är inkluderade i datamaterialet. Vi har således inte kunnat inkludera svar från icke-binära. Variabeln kön används i denna studie som en kontrollvariabel.

4.4.7 Ålder

Ytterligare en kontrollvariabel som finns med i modellen är ålder. Åldern är inhämtad i födelseår, därför har vi kodat om denna variabel så att den visar aktuell ålder år 2018. Variationen i ålder i datamaterialet är från 17 - 83 år.

4.4.8 Beskrivande Statistik

	Förtroendeinde x	Förgymnasia I	Gymnasial	Eftergymnasia I	Inkomst/ år	Sysselsättnin g	Ägande bostad	Kvinna	Ålder
N	103104	144070	144070	144070	146098	144312	142555	146974	146974
Missing	43870	2904	2904	2904	876	2662	4419	0	0
Mean	11.1	0.182	0.429	0.389	2.86	0.605	0.741	0.532	52.0
Median	11.0	0.00	0.00	0.00	2.68	1.00	1	1.00	55.0
Standard deviation	4.47	0.385	0.495	0.488	2.01	0.489	0.438	0.499	19.0
Minimum	0	0	0	0	0.00	0	0	0	17
Maximum	20	1	1	1	20.0	1	1	1	83

Varför vi kodat om en mängd variabler till dikotoma variabler är för att de istället ska vara på rätt skalnivå då de tidigare legat på en ordinalskala och nu istället ligger på nominalskala. I en ordinalskala finns ingen ekvidistans mellan skalstegen, det gör det inte heller på en nominalskala utan denna visar snarare kategorier. Detta för att göra regressionsmodellen mer begriplig och för att kunna göra en regressionsmodell.

4.5 Regressionsdiagnostik

4.5.1 Outliers och Extremvärden

Vad gäller variabeln årlig förvärvsinkomst har vi som ovan nämnt valt att utesluta personer som tjänar 2 000 000 kr/år eller mer. Varför vi valt att göra detta är för att när det var inkluderat blev modellen snedvriden då vi fick problem med outliers och extremvärden. Detta upptäcktes genom att göra en scatterplot där vi kunde se att dessa fåtal värden markant stack ut från de andra observerade värdena och att resultatet i modellen påverkas betydligt av dessa värden. Andra variabler har kontrollerats på samma vis och där har vi inte funnit andra outliers och extremvärden som markant påverkar modellens resultat. Således har vi inte problem med outliers och extremvärden i regressionsmodellen.

4.5.2 Heteroskedasticitet

Att ha problem med heteroskedasticitet innebär att feltermen i modellen har en obeständig varians, alltså att sambandet mellan beroende och oberoende variabler ökar när variabelvärdena ökar (Edling och Hedström, 2003:163–168). Detta är ytterligare en felkälla som kan komma att påverka vår modell i den bemärkelse att resultaten blir osäkra och ineffektiva. Detta problem går att lösa genom variabeltransformation men även genom att lägga till fler oberoende variabler samt att kolla på hur de oberoende variablerna interagerar med varandra (ibid). Detta har vi kontrollerat för genom en scatterplot och är således inte en felkälla som uppenbarar sig för regressionsmodellen. Vi har alltså inte problem med heteroskedasticitet.

4.5.3 Multikollinearitet

Att ha problem med multikollinearitet innebär att två eller fler oberoende variabler är starkt korrelerade med varandra, vilket gör att skattningarna av regressionskoefficienterna blir mindre pålitliga då standardfelet ökar när korrelationen mellan minst två oberoende variabler ökar, vilket är något vi ämnar undvika (Edling och Hedström, 2003:145–149). För att upptäcka multikollinearitet har vi kontrollerat i vilken grad de oberoende variablerna vi använder i vår modell korrelerar med varandra genom att ställa upp en korrelationsmatris och även titta på VIF-värdet samt Tolerance-värdet i Jamovi (Navarro och Foxcroft 2019:318–319). Denna felkälla är kontrollerad för och vi har således inte problem med multikollinearitet.

4.6 Forskningsetiska överväganden

Vetenskapsrådet (2002) beskriver vissa riktlinjer och principer som forskare bör förhålla sig till för att bedriva etisk forskning, där samtyckes-, konfidentialitets-, nyttjande- och informationskravet bör tas i beaktning. I denna studie används redan insamlat datamaterial vilket är Brottsförebyggande rådets trygghetsundersökning från 2018. I denna undersökning är deltagande är frivilligt och anonymt. Således har de respondenter vars svar vi använder redan lämnat samtycke i ett tidigare skede och eftersom svaren är anonyma kan vi inte kontakta respondenterna för att få ytterligare samtycke till att använda materialet då vi inte vet vilka de är. På så vis upprätthålls respondenternas konfidentialitet. Dessa respondenter har innan sitt deltagande informerats om att deras svar kommer användas till forskning samt i vilket syfte då detta är angivet i enkäten, således är även informationskravet uppfyllt. Vidare uppfylls nyttjandekravet då de svar vi använder enbart används för forskning.

5. Resultat och analys

I detta kapitel kommer vi att presentera resultatet av våra modeller samt en analys mot bakgrund av teoretiska utgångspunkter samt tidigare forskning för att undersöka samvariansen mellan förtroende för rättsväsendet och socioekonomiska faktorer. Det kommer att vara uppdelat i en korrelationsmatris samt tre regressionsanalyser. Därefter kommer dessa resultat att analyseras.

5.1 Parvisa korrelationer, Pearson's R

	Förtroendeindex	Kvinna	Ålder	Inkomst/år	Gymnasial	Förgymnasial	Eftergymnasial	Ägande Bostad
Förtroendeindex								
Kvinna	<u>0.130***</u>							
Ålder	<u>-0.024***</u>	<u>-0.024***</u>						
Inkomst /år	<u>0.016***</u>	<u>-0.189***</u>	<u>0.223***</u>					
Gymnasial	<u>-0.130***</u>	<u>-0.035***</u>	<u>0.065***</u>	<u>-0.043***</u>				
Förgymnasial	<u>-0.051***</u>	<u>-0.045***</u>	<u>0.012***</u>	<u>-0.288***</u>	<u>-0.416***</u>			
Eftergymnasial	<u>0.169***</u>	<u>0.072***</u>	<u>-0.075***</u>	<u>0.276***</u>	<u>-0.681***</u>	<u>-0.383***</u>		
Ägande Bostad	<u>0.020***</u>	<u>-0.036***</u>	<u>0.136***</u>	<u>0.195***</u>	<u>-0.017***</u>	<u>-0.030***</u>	<u>0.041***</u>	
Sysselsättning	<u>0.033***</u>	<u>-0.030***</u>	<u>-0.637***</u>	<u>0.161***</u>	<u>-0.039***</u>	<u>-0.146***</u>	<u>0.157***</u>	<u>0.002</u>
								<u>0.354</u>

Not: Stjärnorna i korrelationsmatrisen samt i nedan regressionstabeller representerar signifikansnivåer. *** = <.001, det vill säga en statistisk signifikans på 99,9%. ** = <.01, det vill säga en statistisk signifikans på 99%. * = <.05, det vill säga en statistisk signifikans på 95%.

I denna korrelationsmatris ser vi att alla oberoende variabler som vi har med i analysen alla har en signifikant samvarians med förtroendet till rättsväsendet på 1 promilles nivå (<0.001). Variabeln eftergymnasial utbildning har ett starkt positivt samband med tillit till rättsväsendet med ett värde för Pearsons R på 0,169. Vidare har förgymnasial utbildning ett svagt negativt samband (Pearsons R: -0.051) och gymnasieutbildning ett svagt negativt samband (Pearsons R: -0.130), dessa är också de enda med ett negativt samband med förtroende. Resultatet för detta är delvis i enlighet med Hypotes 2, däremot har gymnasium som högsta utbildningsnivå ett starkare negativt samband än förgymnasial utbildning. Vidare ser vi att sysselsättning svagt samvarierar positivt med förtroendeindex (Pearsons R: 0.033) vilket stämmer överens med Hypotes 4. Vid variabeln ägande av bostad finns även där ett svagt positivt samband till förtroendeindex (Pearsons R: 0.020) vilket stämmer överens med Hypotes 5. Variabeln årlig förvärvsinkomst och förtroende för rättsväsendet har ett svagt samband med en positiv riktning med ett värde för Pearsons R på 0.016. Den starkaste korrelationen som vi ser med tillit till rättsväsendet är för variabeln eftergymnasial utbildning, däremot är detta inte ett starkt samband då skalan för Pearsons R går mellan 1 och -1.

5.2 Multipla regressionsanalyser

5.2.1 Modell 1

Predictor	Estimate	SE
Intercept	10.4256***	0.04534
Inkomst/år	-0.0540***	0.00735
Eftergymnasial	1.5339***	0.04389
Gymnasial	-0.0725	0.04225
Sysselsättning	0.0788**	0.02978
Ägande Bostad	0.2055***	0.03332

R² 0,0303.

I denna modell konstanthålls de oberoende variablerna mot varandra som är mått på de kapital som analyseras i kapitlet nedan. Här ser vi hur de oberoende variablerna påverkar resultatet på förtroendeindex. I denna tabell 1 är alla estimerade värden signifikanta förutom för den oberoende variabeln gymnasieexamen som högsta utbildning. Denna modell har ett R² värde på 0.0303, vilket är den samverkande förklaringsgraden av vilken påverkan de oberoende variablerna har på tillit till rättsväsendet. Denna modell motbevisar också 2 av våra hypoteser, att inkomst och utbildning skulle öka förtroendet (hypotes 1 och 2). I denna modell är dessa estimat negativa, inkomst med (-0.0540) och gymnasieexamen som högsta utbildning (-0.0725). Eftergymnasial utbildning som högsta utbildningsnivå har visserligen ett positivt estimat, men i och med att grundskoleexamen är vår referenskategori ser vi att vår hypotes 2 delvis är motbevisad då en gymnasieexaminerad individ har ett minskat förtroende. I övrigt stämmer resultaten överens med våra hypoteser.

5.2.2 Modell 2

Predictor	Estimate	SE
Intercept	10.23942***	0.07637
Inkomst/år	-0.06243***	0.00786
Eftergymnasial	1.53911***	0.04392
Gymnasial	-0.07473	0.04226
Sysselsättning	0.16040***	0.04016
Ägande Bostad	0.19249***	0.03359
Ålder	0.00326**	0.00108

R² 0,0304.

I modellen ovan konstanthåller vi för ålder som kontrollvariabel. Här förändras alla variablers påverkan på individens förtroende poäng, och signifikansnivån för ålder på 90% nivå. R²

värdet för modellen har förändrats med 0.0001 vilket motsvarar ca 0.01% ökning av förklaringsgraden. Det tycks vara att ju äldre individen är desto mer tillit har denne. När vi konstanthåller för ålder så är inkomst och gymnasieexamen fortsatt negativa estimat och fortsatt mot hypotes 1 och delvis motbevisar hypotes 2. I övrigt stämmer resultaten överens med våra hypoteser.

5.2.3 Modell 3

Predictor	Estimate	SE
Intercept	9.65678***	0.07738
Kvinna	1.08479***	0.02877
Eftergymnasial	1.29382***	0.04409
Gymnasial	-0.18008***	0.04205
Inkomst/ år	0.00641	0.00802
Sysselsättning	0.14368***	0.03987
Ägande Bostad	0.18363***	0.03335
Ålder	0.00285**	0.00107

R^2 0,0442.

När vi i modell 3 konstanthåller även för variabeln kön ser vi en stor andel förändringar. Först ser vi att gymnasium som högsta utbildningsnivå har fått en signifikant påverkan på en 99,9% nivå. Vidare ser vi att förvärvsinkomst per år inte längre är signifikant och nu har en positiv påverkan på förtroende poängen för individen vilket gör att hypotes 1 nu är korrekt. Hypotes 2 är fortsatt delvis motbevisad. Slutligen ser vi att modellens R^2 , vilket är den samverkande förklaringsgraden av vilken påverkan de oberoende variablerna har på tilliten, värde har förändrats till 0.0442 vilket tyder på att vi har fått en högre grad förklarande modell. I övrigt stämmer resultaten överens med våra hypoteser.

5.3 Analys

5.3.1 Ekonomiskt kapital

Utifrån regressionsmodellen kan vi se att tillit till rättsväsendet har en positiv samvariation med ägande av en bostad. Enligt Bourdieu (1986) är ägande av bostad en del av det ekonomiska kapitalet i form av ägande av materiella tillgångar. Detta resultat sammanfaller med resultat som påvisats i Lindströms (2018) studie där mer begränsad tillgång till ekonomiska resurser samvarierar med minskad social tillit. Alltså påvisar resultatet att tillgång till ekonomiskt kapital genom materiella tillgångar sammanfaller med högre tillit till rättsväsendet, då sambandet är positivt. Något som dock är intressant är att årlig förvärvsinkomst har ett negativt samband med förtroende när vi konstanthåller för alla våra oberoende variabler se modell 1, men får en ett positivt samband när vi konstanthåller för vår kontrollvariabel kön se modell 3. Vi ser att kvinnor har en högre tillit än män i vår korrelationsmatris samt att vara kvinna har en positiv inverkan på förtroendet i regressionsmodell 3, därav ser vi i och med att årlig förvärvsinkomst nu har ett positivt samband att samvariansen mellan förvärvsinkomst och tillit är ett skensamband med kön. Detta då kvinnor i genomsnitt har en lägre förvärvsinkomst än män trots att de är mer benägna att ha en eftergymnasial utbildning samt ett högre förtroende för rättsväsendet (se korrelationsmatris). Vidare är det faktum att förvärvsinkomst och tillit har ett negativt samband när vi inte konstanthåller för kön intressant då Freitag (2003) har funnit att förvärvsinkomst bör öka tilliten oavsett kön. Alltså kan vi se både ett negativt och ett positivt samband mellan tillit till rättsväsendet och ekonomiskt kapital, då det är positivt för variabeln ägande av bostad men negativt för variabeln årlig förvärvsinkomst. Detta resultat sammanfaller inte heller med Bourdieus (1986) kapitalteori där högre utbildningsnivå alltså högre tillgång till det kulturella kapitalet, genererar högre inkomst alltså tillgång till ett större ekonomiskt kapital. Mot bakgrund av det borde både högre utbildning och högre årlig förvärvsinkomst genererar en liknande varians i förtroende, vilket inte är ett resultat som uppenbarar sig i regressionsmodellen.

5.3.2 Kulturellt kapital

Utifrån resultatet i regressionsmodellen har personer som har en eftergymnasial utbildningsnivå högre tillit till rättsväsendet i jämförelse med personer som har en förgymnasial eller gymnasial utbildningsnivå. Däremot kan vi även se att de som har en förgymnasial utbildningsnivå har en svag negativ samvarians med tillit till rättsväsendet medan en gymnasial utbildningsnivå har ett ännu starkare negativt samband med tilliten. Således är sambandet vad gäller utbildningsnivå

och tillit till rättsväsendet starkast samt positivt när utbildningen är eftergymnasial, detta gäller inte för de andra utbildningsnivåerna vi testat mot där sambandet är negativt. Vidare är resultatet i enlighet med både Norén Bretzer (2018) som etablerar ett signifikant samband mellan eftergymnasial utbildning och social tillit samt Andreassons (2017) ståndpunkt i att en generell hög utbildningsnivå (eftergymnasial) bland befolkningen genererar högre social tillit. Mot bakgrund av resultatet i modellen kan vi även konstatera att en eftergymnasial utbildningsnivå skapar högre tillit till rättsväsendet och inte bara en högre social tillit på ett generellt plan. Vidare synliggörs således en samvariation mellan tillit till rättsväsendet och kulturellt kapital, samt en samvariation med utbildning som en socioekonomisk faktor. Något som inte sammanfaller med teoretiska utgångspunkter är att högre utbildning generellt genererar högre tillit till rättsväsendet, då de med en gymnasial utbildningsnivå visat sig ha lägre tillit till rättsväsendet än både de med förgymnasial- och eftergymnasial utbildning. Bourdieu (1986) beskriver att tillgång till det kulturella kapitalet och en eftergymnasial utbildnings möjliggör för tillgång till ett högre ekonomiskt kapital som i sin tur möjliggör för anskaffande av maktpositioner i samhället. Vidare beskrivet är olika sociala rum olika typer av fält, rättsväsendet är ett exempel på ett fält där det krävs specifika regler och kriterier att uppfylla för att vara en del av det (ibid). Ett av dessa kriterier är en eftergymnasial utbildning, vilket krävs för att arbeta inom polis, domstol och Åklagarmyndigheten det vill säga de flesta yrkesmässiga positionerna inom rättsväsendet.

Denna förklaringsgrund ger en inblick i att personer med hög utbildning samtidigt har en möjlighet att vara en del av rättsväsendet och verka inom det fältet, vilket även kan påverka den individuella bilden av rättsväsendet och således öka tilliten. Däremot är inte alla personer med en eftergymnasial utbildning en del av rättsväsendet eller har tillgång till fältet. Den del av det kulturella kapitalet som är den förkroppsligade formen är ett ihållande tillstånd av en persons tankesätt och vis att föra sig på, vilket är något som kan påverkas av utbildning (ibid). Därför kan även utbildningsnivån påverka tilliten till och bilden av rättsväsendet genom ett visst tankesätt, då det påvisats i modellen att generell högre utbildningsnivå samvarierar med högre tillit vilket vi således även finner stöd för i teorin. Vidare skulle utbildning som en del av det sociala och kulturella kapitalet och dess samvarians med tillit kunna förklaras med Rothsteins (2003) teori gällande tillit där eftergymnasial utbildning har ett positivt samband. Dock syns det i korrelationsmatrisen har de med förgymnasial utbildning har en lägre negativ samvarians med förtroende än vad gymnasieexamen som högsta utbildningsnivå har. Detta skulle kanske kunna förklaras, med resultatet från Hudson (2006) som menar att kontakten med en myndighet

påverkar förtroendet för alla myndigheter beroende på vilket bemötande de fick och vad resultatet var. Däremot har vi inte mätt erfarenheten av interaktionen med rättsväsendet eller andra myndigheter vilket gör att vi inte kan säga det definitivt. Detta samband menar även Mishler & Rose (2001) kan förklaras med interaktionen som individer har med myndigheter och att antalet interaktioner och i vilket sammanhang påverkas av socioekonomiska faktorer. En individ med lägre ekonomisk kapital har enligt författarna högre risk att komma i kontakt med myndigheter i negativa sammanhang och får därmed en lägre tillit baserat på interaktionen.

5.3.3 Socialt kapital

Aktiv sysselsättning har ett positivt samband kontrollerat mot förtroendeindex, där tillit till rättsväsendet ökar när en person har en aktiv sysselsättning i form av studier, anställning eller är egenföretagare. Hudson (2006) kommer även i sin studie fram till att personer som är arbetande har en högre social tillit än de personer som inte har ett arbete. Detta skulle kunna bero på att dessa individer i lika hög utsträckning troligtvis inte har kommit i kontakt med samhällsstöttande funktioner såsom arbetsförmedlingen, alternativt att de har haft en god interaktion med dem som genererat en sysselsättning, vilket också skulle kunna förklara det positiva sambandet. Bourdieu (1986) beskriver att det sociala kapitalet inrymmer kontakter, umgängen och relationer som genererar förtroende, stöd och andra utbyten som ökar individens status eller anseende i samhället. Tillgång till det sociala kapitalet innebär att vara medlem i olika sociala grupper och nätverk, där det finns värdefulla kontakter. Att ha en aktiv sysselsättning och ha en arbetsgrupp, kollegor eller studiekamrater ökar en persons sociala kapital då det breddar det individuella kontaktnätet och skapar möjlighet till socialt utbyte. Genom denna sociala kontakt och den positiva ökningen på sociala kapitalet kan vi också förklara den positiva påverkan på förtroendeindex som aktiv sysselsättning har med Rothsteins teori om social tillit. Rothstein (2003) menar att social tillit är en del av en individs sociala kapital vilket förklara varför dessa samvariera positivt då denna variabel används för att mäta socialt kapital.

Resultatet i regressionsmodellen vad gäller den oberoende variabeln ålder finns ett positivt samband med förtroendeindex. Detta samband är inte starkt men däremot är det signifikant. Ålder är en faktor som kan göra att en persons sociala kapital ökas över tid, då en person har haft en längre tidsperiod för att skapa värdefulla kontaktnät och även något som formar en persons habitus samt kulturella kapital genom åsikter och värderingar som skapats över tid

(Bourdieu 1986). Även Norén Bretzer (2018) konstaterar i sin studie att ålder är en faktor som har ett positivt samband med social tillit. Detta kan även bero på generella åsikter som finns bland personer som levt i olika generationer där en generell åsikt kan komma att bli personligt upplevd och således en del av personens habitus. Detta kan tolkas som en kohorteffekt snarare än en ålderseffekt, då äldre personer i dagens samhälle varit unga i en annan tidsepok och således växt upp i ett samhälle med högre social tillit i jämförelse med personer som är unga idag och växer upp i ett samhälle med en lägre generell social tillit. Alltså en etablerad åsikt och tankesätt som kommit att vara ihållande snarare än föränderligt över tid då det kommit att bli en del av habitus (Bourdieu 1986). Således har personer som haft hög tillit för rättsväsendet över tid en ihållande tillit, vilket vi finner stöd för i tidigare forskning då Sverige sedan länge varit ett högtillitsland (Norén Bretzer, 2018). På samma vis kan det komma att visa sig att personer som är unga idag och har en lägre social tillit även har det fortsatt genom livet. Däremot kan det även bero på att personer som är äldre hunnit utbilda sig i högre utsträckning än unga, och det således kan vara ett skensamband då vi finner ett starkt positivt samband mellan eftergymnasial utbildningsnivå och tillit till rättsväsendet.

6. Diskussion

Mot bakgrund av ovan anfört kan vi påvisa att det finns samvariation mellan tillit till rättsväsendet och socioekonomiska faktorer. Samvariansen med majoriteten av de socioekonomiska faktorer som vi testat för är svaga positiva samband, som trots att de är svaga är signifikanta. Samvariansen som åskådliggjorts mellan årlig förvärvsinkomst och tillit till rättsväsendet är tämligen komplext då det är svagt negativt och signifikant i första två regressionsmodeller men blir svagt positivt och icke-signifikant när vi lägger till kontrollvariabeln för kön. Detta samband och dess förändring är intressant och kan som tidigare nämnt vara ett skensamband, trots detta hade detta samband varit intressant att studera närmare i kommande studier och få en mer ingående förklaring till vad förändringen beror på. I och med detta kan vi också med fördel mena att studien håller en god validitet då den mäter tillitens samvarians med socioekonomiska faktorer samt vilka av dem som har en viktig inverkan på den. Något som skulle kunna påverka studiens validitet är hur vi har valt att koda variablerna samt vad de syftar till att mäta. Exempelvis skulle användandet av aktiv sysselsättning som ett mått på socialt kapital påverka vår validitet då det är en variabel som kan påverka många andra kapital. Vidare skulle validiteten kunna påverkas av hur variabeln utbildning är kodad, detta då den har få steg och där fler kategorier möjligtvis skulle kunna ge en tydligare indikation i hur kulturellt kapital påverkar tilliten. Däremot anser vi att denna uppdelning fungerar för att ge en viss indikation. Studiens reliabilitet är stark, då det är en stor urvalsgrupp som deltagit.

De olika socioekonomiska faktorerna har olika inverkan på förtroende för rättsväsendet. En viktig variabel som kommit att visa sig ha störst inverkan är eftergymnasial utbildning, detta samband är positivt och signifikant. Vad gäller utbildningsnivå visar resultaten på att både förgymnasialutbildning och gymnasieutbildning som högsta utbildningsnivå har negativa samband med tillit till rättsväsendet, dock är sambandet med en avslutad gymnasieutbildning starkare negativt än för den endast förgymnasiala utbildningsnivån. Detta påvisar att desto högre utbildning en person har på ett generellt plan inte sammanfaller med högre tillit och detta hade varit intressant att undersöka närmare i framtida studier. En ytterligare viktig variabel som påverkar förtroende för rättsväsendet är kön, denna variabel har använts som en kontrollvariabel där resultatet visade att kvinnor har signifikant högre tillit till rättsväsendet än män. Andra variabler som visat sig vara viktiga för påverkan på förtroende för rättsväsendet är ägande av bostad och aktiv sysselsättning, både dessa samband är svagt positiva och signifikanta. Vidare har det även visat sig kontrollvariabeln ålder har inverkan på förtroendet för rättsväsendet,

sambandet är svagt positivt, där högre ålder sammanfaller med högre tillit. Sammantaget är det variablerna kön och utbildning som mot bakgrund av resultatet i denna studie har högst inverkan på tillit till rättsväsendet och är således viktiga variabler. Övriga variabler där vi finner signifikanta samband är dock också viktiga, dock är dessa samband inte lika starka.

Vad som framkommer under analysen är att Bourdieus teori om kapital och habitus kan användas för att dra dessa slutsatser och analysera forskningsmaterialet. Detta då den fångar in många av våra variabler och är sammanfattande. Rothsteins teori om tillit och socialt kapital kan också appliceras för att göra analyser av vårt empiriska material och resultatet. I och med dess koppling till socialt kapital är den dock svårare att applicera för att förklara samvariansen med de variablerna om inte mäter socialt kapital och tillit till rättsväsendet. Resultatet bekräftar däremot att Rothstein teori om tillit och socialt kapital. Vår forskningsöversikt har gett oss en stor överblick över hur forskningsfältet ser och där vår studies resultat till stor del ligger i linje med denna. Dock något som är intressant är de skensamband som visat sig för kön och förvärvsinkomst, som är svårt att förklara med både teori och tidigare forskning. Detta skulle kunna förklaras med att kvinnor i högre utsträckning har eftergymnasialutbildning samt en högre tillit än män men i genomsnitt tjänar mindre.

Resultatet av vår studie generaliserbart vid studerande av tilliten till rättsväsendet är generaliserbart med till stor del signifikansnivåer för våra variabler och dess samverkan. Den variabel vars samverkan inte är signifikant när alla variabler konstanthålls är förvärvsinkomst. Detta är delvis problematisk för vår studies generaliserbarhet då denna variabel mäter ekonomiskt kapital vilket är en del av en individs habitus och socioekonomiska status. Resultatet för vår studie ligger delvis i linje med de resultat som finns från tidigare forskning. Om man tittar på modell 3 så ser vi att inkomst har ett positivt samband med förtroende för rättsväsendet, vilket stämmer överens med forskningsläget. Däremot ser vi i modell 1 att när vi inte konstanthåller för kontroll variablerna att inkomst har ett negativt samband vilket inte framkommit i vår forskningsöversikt.

Slutsatserna som dras utifrån studien väcker frågor som studien inte berör, men som skulle kunna ha betydelse för tilliten till rättsväsendet. Nämligen huruvida årlig förvärvsinkomst konstant har ett positivt linjärt samband eller om detta skulle kunna mätas som ett kurvlinjärt samband. Kommer tilliten alltid att öka med inkomst, eller kan detta samband vara kurvlinjärt? Vidare skulle det också vara intressant att studera hur individens tillit påverkas av erfarenheten

och upplevelsen av rättsväsendet i förhållande till de socioekonomiska faktorerna. Kan socioekonomiska faktorer påverka hur upplevelsen av rättsväsendet ser ut och att det därmed har en påverkan på tilliten i sig?

7. Referenslista:

- Andreasson, U (2017). *Tillit- det nordiska guld*. Danmark: Nordiska ministerrådet 2017.
- Bourdieu, P. (1986). The forms of capital. I J. I Richardson (Red.), *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education* (s. 241-258). New York: Greenwood Publishing Group, Incorporated.
- Brottsförebyggande rådet, (2019). *Nationella trygghetsundersökningen 2018*, teknisk rapport. https://bra.se/download/18.62c6cfa2166eca5d70e22d3/1615394826320/2019_1_Nationella_trygghetsundersokningen_2018.pdf (hämtad 2021-11-13)
- Edling, C & Hedström, P (2003). *Kvantitativa metoder: grundläggande analysmetoder för samhälls- och beteendevetare*. Lund: Studentlitteratur.
- Freitag, M., (2003). Beyond Tocqueville: The Origins of Social Capital in Switzerland. *European sociological review*, 19(2), pp.217–232.
- Hudson, J., (2006). Institutional Trust and Subjective Well-Being across the EU. *Kyklos (Basel)*, 59(1), pp.43–62.
- Lindström, M., (2018). "Socioekonomisk Stress Tidigt I Livet Och Tillit till Andra Senare under Livscykeln." *Social-medicinsk Tidskrift* 95.3 Web.
- Mishler, W. & Rose, R., (2001). What Are the Origins of Political Trust? *Comparative political studies*, 34(1), pp.30–62.
- Navarro, D., & Foxcroft, D., (2019, Version 0.70). *Learning Statistics with Jamovi: a Tutorial for Psychology Students and Other Beginners*. (DOI: <https://doi.org/10.24384/hgc3-7p15>).
- Norén Bretzer, Y. (2018). "Sprickor I Den Sociala Tillitsfasaden, 1996 - 2016." *Social-medicinsk Tidskrift* 95.3. Web.
- Regeringskansliet. Rättsväsendet, u.å. <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/rattsvasendet/> (hämtad 2022-01-02)

Rothstein, B. & Steinmo, S., (2002). Restructuring the welfare state: political institutions and policy change, New York: *Palgrave Macmillan*.

Rothstein, B. & Studieförbundet Näringsliv och samhälle, (2003). *Sociala fällor och tillitens problem* 1. Uppl., Stockholm: SNS förl.

Vetenskapsrådet (2002), Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning. Stockholm.